

Masser af farlige børneprodukter i omløb

Af Ib Keld Jensen

DVN's konsulenter støder jævnligt på for eksempel sutter og suttekæder, der kan være livsfarlige for børn. Et parti suttekæder var behandlet med nervegas.

Barnevogne, sutter, rangler, tremmesenge. Det vrimler med børneprodukter på det danske marked, som ikke er sikkerhedstestet. En del af produkterne udgør uden tvivl en sikkerhedsrisiko og ville ikke klare en sikkerhedstest efter DVN's forskrifter.

Problemet kan for eksempel være en suttekæde, der er for lang, så den kan sno sig rundt om halsen på barnet. Det kan også være, at suttekæden er fastgjort med en clips, der ikke slipper under barnets vægt, hvis den hænger fast i rutsjebanen.

DVN's konsulenter støder jævnligt på sikkerhedsfarlige børneprodukter som også omfatter legetøj, typisk billigt kinesisk produceret plastiklegetøj med små løse dele, der kan vrides af og i værste fald sluges af barnet. Men det kan også være børneprodukter malet med en maling, der kan indeholde tungmetaller eller ftalater.

For nylig fik konsulent Ellen ter Haar Hansen en henvendelse fra en importør af trækæder til narresutter fra Kina. Importøren undrede sig over, at et bestemt kemikalie var angivet i gram pr. kubikmeter og ikke i kvadratmeter, som er den normale måleangivelse. "Jeg undersøgte sagen og fandt ud af, at kasserne var gasset med nervegas for at forhindre termitangreb."

Ved en anden lejlighed var Ellen ter Haar Hansen til babymesse i Øksnehallen i København i maj i år, hvor hun faldt over en udenlandsk produceret barnevogn. "Jeg kørte fingeren hen over en kant, der var så skarp, at jeg rev hul så det blødte," fortæller Ellen ter Haar Hansen. Hun spurgte importøren, om barnevognen var sikkerhedstestet og fik et bekræftende svar. "Men da jeg spurgte til, hvem der havde testet den, sagde importøren, at det kunne han ikke huske".

Den danske produksikkerhedslovgivning forlanger ingen sikkerhedsgodkendelse af børneprodukter. Lovgivningen kræver derimod, at produkterne ikke er farlige, og det er producentens eller importørens ansvar, at produkterne er sikre. Det påhviler Sikkerhedsstyrelsen at føre kontrol med, om produksikkerheden er i orden på børneprodukterne.

Og hos Sikkerhedsstyrelsen støder produkt-sikkerhedschef Hardy Balle jævnligt på farlige børneprodukter. "I øjeblikket kører vi sammen med de andre EU-lande et projekt, der har fokus på snore i børnetøj. Og der er rigtig mange af de produkter, vi har undersøgt, som har vist sig farlige," fortæller Hardy Balle. Han har ikke et præcist tal for, hvor mange stykker børnetøj med farlige snore Sikkerhedsstyrelsen på den måde fanger. Men styrelsen sikrer, at produktet enten ændres eller at salget standses.

Sikkerhedsstyrelsen arbejder i det hele taget med fokusområder i et tæt samarbejde med de øvrige EU-lande. Hver uge foretager landenes produksikkerhedsmyndigheder en såkaldt Rapex-udveksling, der er en liste over farlige produkter fundet i de enkelte lande. På et år findes omkring 2000 farlige produkter på den måde.

Styrelsen undersøger desuden enhver henvendelse om farlige produkter i markedet, men foretager almindeligvis ikke stikprøvekontrol af egen drift helt ude i butikkerne eller af varer på nettet, medmindre det sker som led i et konkret projekt. "Vi foretager risikobaseret markeds- overvågning ud fra et ønske om mest sikkerhed for pengene," siger Hardy Balle.

Som nævnt falder børneprodukterne ind under produksikkerhedsloven. Det gør legetøj til gengæld ikke. Legetøj hører under legetøjsdirektivet, og her er der krav om CE-mærkning, som fordrer at legetøjet lever op til de væsentligste sikkerhedskrav efter fælleseuropæiske standarder.

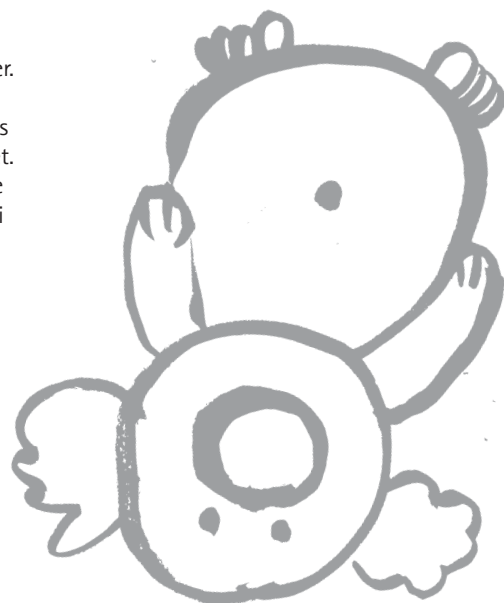
De sikkerhedsfarlige børneprodukter, som DVN's konsulenter støder på, sælges typisk over nettet. Sælgeren er ifølge konsulenternes erfaring ofte en yngre mor, der er faldet over et godt tilbud i udlandet og nu fylder barselsperioden ud med salg over nettet.

"Vi opfordrer dem til i et vist omfang at lade producenten teste produkterne, så udgiften deles på flere, i stedet for at hver enkelt får testen udført," siger Ellen ter Haar Hansen. En tungmetalanalyse kan godt løbe op i over 10.000 kroner per styk, og den pris afholder mange importører fra at få deres produkt analyseret.

Men konsulenterne støder også på produkter, der lover noget, de ikke kan holde. For eksempel markedsfører et firma med sutter af naturmaterialer sig på, at sutterne er fri for kemikalier og er allergifri. Men det er en misforståelse, at naturprodukter ikke kan fremkalde allergi. I dette tilfælde indeholder sutten netop det allergifremkaldende stof latex, der ganske vist er et naturprodukt, men også bevisligt migrerer, altså vandrer, og derved kan fremkalde allergi.

Et sidste eksempel fra den righoldige samling af lemefældig omgang med sikkerheden omkring børneprodukter fik Ellen ter Haar Hansen, da hun modtog en testrapport på sutter fra Kina fra et anerkendt kinesisk laboratorium. "Billedet passede ikke med varen på mit bord, hvilket jeg gjorde laboratoriet opmærksom på".

Dagen efter modtog Ellen ter Haar Hansen den samme rapport, men med et nyt billede der svarede til sutten på hendes bord. Imidlertid var rapportnummeret det samme, så nogen måtte have udskiftet billedet i nattens løb, idet rapportnummeret altid er specifikt for den enkelte rapport, netop for at man ikke skal kunne operere med flere versioner.

Varedeklarerationer er vigtig læring

Af Ib Keld Jensen

Tre ud af fire skolelærere siger i evaluering, at undervisning i at læse og forstå varedeklarerationer er meget relevant. Og de vil gerne have mere materiale, så det får de muligvis.

"Meget relevant". Det er prædikatet fra tre ud af fire skolelærere, der er blevet spurgt til vigtigheden af at lære skoleelever at læse og forstå en varedeklaration. Spørgsmålet faldt som led i en evalueringsrundspørge, som Kaas & Mulvad har foretaget for Dansk Varefakta Nævn.

I foråret 2009 udsendte DVN en 24-siders undervisningsavis i to klassesæt til samtlige folkeskoler og andre grundskoler. Efterfølgende har vi evalueret avisen ved at stille lærerne en lang række spørgsmål om at undervise i at læse og forstå varedeklarerationer. Svarene er entydige på en række centrale områder. For eksempel siger praktisk talt alle de lærere, der svarer, at det er relevant at undervise i varedeklarerationer. 75 procent siger "meget relevant", 23 procent finder materialet "lidt relevant", mens 2 procent svarer "ved ikke". Andelen af lærere, der ikke finder undervisning i varedeklarerationer relevant, udgør et stort rundt nul.

Lærernes kommentarer peger i helt samme retning. "Hvis eleverne skal blive kritiske forbrugere, er det meget relevant at forstå varedeklarerationer. Og det er jo et hot emne," som en lærer skriver. En anden hæfter sig ved, at "Mad indeholder meget skjult sukker og fedt, og for ikke at fedmeepidemien skal blive værre, end den er, er det helt nødvendigt, at børn lærer at læse og forstå varedeklarerationer".

Materialet gav eleverne relevant læring om varedeklarerationer, mener respondenterne. Næsten 9 ud af 10 erklærer sig enig i dette udsagn.

Spørgsmålene i evalueringen er rundsendt til folkeskoler og privatskoler i hele landet. 104 lærere har svaret, og der er indkommet svar fra 74 af landets 98 kommuner. Alligevel kan man ikke sige, at undersøgelsen er repræsentativ, da vi kun ved, hvem vi har fået svar fra, men ikke hvem der eventuelt ikke har svaret. "Jeg synes dog, vi kan tillade os at sige, at meget tyder på, at der er en massiv opbakning fra lærerne til at undervise i varedeklarerationer," siger DVN's direktør Helga Møller. At få varedeklarerationer på skoleskemaet var netop ambitionen, da de første initiativer til et nyt undervisningsmateriale blev taget for godt tre år siden.

Nyt materiale på vej

Evalueringen spørger også til lærernes holdning til at supplere materialet med en hjemmeside, hvor vægten lægges på at dyste i viden om og

brug af varedeklarerationer, ligesom lærerne bliver bedt om at vurdere, om det er en god idé at inddrage forældrene i sådan en dyst. At det store flertal finder, at hjemmesiden er en god idé, er måske ikke overraskende, men at absolut ingen tager afstand fra at lade eleverne dyste med hinanden eller med deres forældre er straks mere overraskende. Der synes med andre ord blandt lærerne at være almindelig opbakning til at inddrage konkurrenceaspektet i læringsprocessen i grundskolen. Som en lærer skriver: "Det, at dyste om noget, er befordrende for lysten til at beskæftige sig med det. Det er relevant både at begå sig individuelt, blandt kammerater og sammen med forældrene. Det er forskellige aspekter, der vil blive bragt frem i de forskellige konstellationer." Eller som en anden skriver: "Jeg tager gerne imod alt, der indeholder konkurrenceelementer. Det appellerer til eleverne. Godt at inddrage forældrene."

DVN er i gang med at søge midler til udviklingen af en hjemmeside, som samtidig skal suppleres med materiale til voksne, så de også er i stand til at anvende viden om næringsindhold og ingredienslister og til at dyste på hjemmesiden med deres børn. "Vi håber selvfølgelig, at vi vil være i stand til at svare den efterspørgsel, der er, men det kræver at finansieringen er på plads, så vi er i fuld gang med at søge fondsmidler og sponsorer," siger Helga Møller. Den nye hjemmeside og voksenmaterialet har et budget på 1,3 millioner kroner.

FairSpeak-projekt er nået halvvejs

Af Ib Keld Jensen

Arbejdsgruppen bag en videnskabelig kortlægning af fødevareremballagernes faldgruber er klar med midtvejsevaluering, der er udkommet i bogform.

Fødevareremballagerne bliver ikke større, men det gør til gengæld både den lovpligtige informationsmængde og producenternes ønsker om at fylde mere fristende indhold på.

Det er situationen hér, hvor FairSpeak-Gruppen gør klar til 2. halvleg af det fireårige projekt med at kortlægge fødevareremballagernes balanceren mellem vildledning og vejledning.

Bag projektet står en række højere læreanstalter med Copenhagen Business School i spidsen samt på sidelinien to forbrugerorganisationer og fire virksomheder. Som forskerne skriver i forordet til midtvejsevalueringen, så er der næppe nogen kommunikationsplatform, der er mere ombejlet end fødevareremballagen, og næppe nogen informationskoncentration ses flygtigt af så mange, men nærlæses og forstås af så få.

Søger praktisk løsning

Det er første gang, at fødevareremballage kortlægges så minutiøst. Ambitionen er at finde en fælles referenceramme for, hvornår der er tale om fair speak, og hvornår der er tale om spin. Arbejdet skal munde ud i praktisk anvendelige løsningsmodeller for, hvordan vildledning kan undgås, samtidig med at fødevarerindustrien understøttes i at udvikle nye velsmagende og sunde produkter, som anpriseres på en fair måde

over for forbrugerne. Og det hele skal altså foregå på et dokumenteret videnskabeligt grundlag.

Det er en vanskelig opgave, forskerne har sat sig selv på. Vildledningsaspektet er netop egnet til diskussion, fordi det i dag ofte er et spørgsmål om skøn. Forskergruppen har gennemgået flere hundrede klager over fødevareremballage i perioden fra 2002-2007 og minutiøst kortlagt, hvad der klages over, og hvem der klager.

Projektet støttes af Det Strategiske Forskningsråds Programkomité for Sundhed, Fødevarer og Velfærd. Der kan indhentes nærmere oplysninger på www.fairspeak.org

Bogen har titlen Fair Speak: Scenarier for vildledning på det danske fødevaremarked. Den er udgivet på ExTuto og koster 295 kroner.

Dansk Varefakta Nævn (DVN) er et samarbejde mellem forbrugere, industri og handel om frivillig mærkning af brugseggede varer og tjenesteydelser til forbrugerne. Mærkningen består af deklaration af indhold og/eller egenskaber og kendes på Varefaktamærket. DVN driver Sekretariatet for energimærkning af produkter, der administrerer energimærkningen af hårde hvidevarer, klimaanlæg og lyskilder for Energistyrelsen. DVN blev oprettet i 1957.

Dansk Varefakta Nævn
 Byleddet 7
 4000 Roskilde
 Tlf. 4630 4500
 Fax 4630 4525
 varefakta@varefakta.dk
 www.varefakta.dk

Forskrifter

Følgende forskrifter er blevet revideret eller ajourført siden 2. juni 2009:

- Aluminiumsfolie, bage- og madpapir m.m., DVN 6212
- Cykellygter, DVN 5027

DVN i medierne

24timer · 17. august 2009

En jungle at finde rund i mærkerne

En lille grøn blomst, en blå fisk og et rødt stempel. De kulørte salgsargumenter fylder ikke mere end en fingernegl på varen, når de i form af diverse mærkningsordninger lover alverdens gode egenskaber. Men for forbrugerne er det en jungle at finde rundt i. I 2007 kunne man støde på omkring 100 mærkningsordninger i de danske butikker. "Og der er bestemt ikke blevet færre siden," vurderer miljøpolitisk medarbejder i Forbrugerrådet Claus Jørgensen. Han forstår godt, hvis forbrugerne bliver forvirrede over de mange mærker. Avisen omtaler Forbrugerrådets blåstempling af 10 mærker, blandt dem Varefakta, om hvilket der står: Varefakta giver garanti for, at produktet opfylder en række minimumskrav til sikkerheden.

Midt i ugen · 12. august 2009

Mærker vi kan stole på

På sin hjemmeside har Forbrugerrådet lavet en ny oversigt over nogle af de mange mærker, der kan sidde på de varer, som vi køber i supermarkederne. Der er nævnt i alt 10 mærker, som Forbrugerrådet blåstempler, heriblandt Varefakta, der får dette prædikat: En frivillig anvendelse af oplysende mærkning af brugseggede varer eller tjenesteydelser til forbrugerne.

InsideOut · august 2009

Styr på varerne

Magasinet, som SuperGros udgiver, har et tema om kontrol og et interview med direktør Helga Møller, Dansk Varefakta Nævn. Artiklen sætter blandt andet fokus på, at DVN stikprøvekontrollerer alle varer med Varefakta, og at der ind imellem findes varer, hvor der ikke er overensstemmelse mellem deklaration og indhold. Som regel kan fejlen rettes, men der nævnes også et konkret eksempel, hvor et stykke farligt babylegetøj måtte trækkes tilbage.

Kurser og konferencer

DVN's medarbejdere har deltaget i følgende kurser og konferencer siden 2. juni 2009:

Møde om lovforslag om forhåndsgodkendelse på fødevarerområdet, Fødevarestyrelsen

CENELEC/TC 59X
 Consumer information related to household electrical appliances, Cenelec

Work-life Balance, Business Danmark

Uddeling af Region Sjællands sundhedspris 2009, Region Sjælland

Set på sekretariatet

En medarbejder har købt en kartoffelsalat med en alternativ næringsdeklaration:

Næringsindhold pr. 100 g ca.:	
Energi	640 kJ (160 kcal)
Protein	2,0 g
Kulhydrat	12,0 g
Fedt	11,0 g
Kartoffel	62 %
Løg	1 %
Dild	0,1 %
Purløg	0,1 %

Den pågældende producent skulle måske overveje Varefakta.

Nyt om mærkning

Der er nye regler på vej vedrørende beregning af energi fra kostfiber i næringsdeklarationer. De forventes at træde i kraft senest 31. oktober 2009 med en overgangsperiode på 3 år. Læs mere i næste nummer af "Mærkning".

Personalenyt

Tillykke Pernille

Vi siger tillykke til fødevarer-konsulent Pernille Hansen, der er blevet gift og derfor nu hedder Pernille Larsen.

MÆRKNING

Mærkning udgives af Dansk Varefakta Nævn ca. 4 gange årligt og indeholder artikler om Varefakta og mærkningsrelaterede emner inden for DVN's arbejdsområder.

Indholdet i Mærkning må gengives med kildeangivelse.

Bladet udsendes gratis til DVN's kunder, samarbejdspartnere, politikere, pressen m.fl.

Redaktion:
 Direktør Helga Møller (ansvarshavende)
 Ib Keld Jensen
 Marianne M. Palbo

13. årgang
 Oplag: 2.000 eksemplarer
 Tryk: Nofoprint
 Design: finnygaard.com
 Redaktionen afsluttet: 1. august 2009.